

ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه و انتخاب رویه‌های حسابداری مبتنی بر ارزش منصفانه

سعیدعبدی

دانشجوی دوره دکتری حسابداری، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران
abdi_saeed2010@yahoo.com

کیهان آزادی

استادیار گروه حسابداری، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران (نویسنده مسئول)
ka.cpa2012@yahoo.com

سینا خردیار

استادیار گروه حسابداری، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران.
Sinakheradyar@gmail.com

علی بیات

استادیار گروه حسابداری، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران.
ali.bayat22@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۴/۰۸ تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۴/۲۳

چکیده

هدف این مقاله بررسی رابطه میان ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه و انتخاب رویه‌های حسابداری مبتنی بر ارزش منصفانه می‌باشد. مبانی نظری پژوهش حاضر از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و داده‌ها نیز از طریق پرسش‌نامه جمع‌آوری شده است. جامعه آماری کارشناسان، رئیس‌های حسابداری و مدیران مالی شاغل در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار می‌باشند. تحلیل فرضیه‌های پژوهش با استفاده از داده‌های گراوری شده از ۲۱۵ پرسشنامه، بر اساس روش همبستگی و از طریق رگرسیون چند متغیره مورد آزمون قرار گرفته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد، ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه رابطه منفی و معنی داری با تعیین ارزش منصفانه دارایی-های ثابت طبق نظر مدیریت واحد تجاری دارد این در حالی است که رابطه ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه با تعیین ارزش منصفانه دارایی ثابت طبق ارزش ارقام مشابه، مستقیم و معنی دار است. هم‌چنین شواهد نشان می‌دهد با افزایش سطح تحصیلات، استفاده از نظر مدیریت در تعیین ارزش منصفانه بیشتر می‌شود.

واژه‌های کلیدی: ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه، ارزش منصفانه.

۱- مقدمه

اصطلاح ایدئولوژی مجموعه‌ای از نگرش‌های اخلاقی و سیاسی بهم پیوسته است که دارای مؤلفه‌های شناختی و انگیزشی می‌باشد (جوست^۱، ۲۰۰۶). نگرش سیاسی منعکس کننده رویکرد سیاسی افراد در طیفی از آزادی‌خواهی و محافظه‌کاری است (بلوک^۲، ۲۰۰۶). در این میان محافظه‌کاری که یک ایدئولوژی سیاسی است به حفظ وضع موجود ارزش می‌نهد و در حقیقت هدف آن نگهداری جامعه و ارزش‌های موجود است. یکی از مشخصه‌های فرهنگی جوامع، محافظه‌کاری می‌باشد. در محافظه‌کاری، حرمت نگهداشتن و حفظ ارزش‌های اجتماعی، سیاسی و خصوصاً ارزش‌هایی که به تدریج طی دوره‌ای طولانی حاصل آمده، از اهمیت خاصی برخوردار است (محمدی اصل، ۱۳۸۵). از آنجاییکه ویژگی‌های فرهنگی و ارزش‌های اجتماعی از عوامل موثر بر رفتار حسابداران در تهیه و گزارش اطلاعات می‌باشند (گری^۳، ۱۹۸۸)؛ از این رو محافظه‌کاری با موضوعات رفتاری در حسابداری می‌تواند ارتباط داشته باشد. اشخاص با ویژگی محافظه‌کاری بالا معمولاً با تردید و احتیاط بیشتری قضاوت و تصمیم‌گیری می‌کنند.

با توجه به گسترش و رشد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار و حرکت کشور به سمت ایجاد بازار سرمایه بین‌المللی و ضرورت افزایش شفافیت و قابلیت مقایسه اطلاعات مالی، جهت بکارگیری استانداردهای گزارشگری بین‌المللی اقداماتی انجام شد و تغییرات اخیر استانداردهای حسابداری ایران به نوعی حرکت به سوی گزارشگری مالی بین‌المللی بوده است. از این رو انتظار می‌رود استفاده از ارزش منصفانه فراگیر شود (گل محمدی و همکاران، ۱۳۹۷). حسابداری ارزش منصفانه رویکرد جدید گزارشگری مالی محسوب می‌شود که یکی از مهم‌ترین چالش‌های برآورد و محاسبه آن قابل اتکا بودن آن بوده است. به عقیده بسیاری این روش بر مبنای مفروضاتی است که اختیارات بسیار زیادی را به مدیریت واحد تجاری می‌دهد (سلیمانی امیری و همکاران، ۱۳۹۵). انتخاب رویه حسابداری مبتنی بر ارزش منصفانه ممکن است مدیران شرکت‌ها را وادار به اقدامات ناخواسته کند. لذا انتظار می‌رود افرادی که محافظه‌کاری بالایی دارند، رفتارهای حرفه‌ای محافظه‌کارانه‌تری در این امر داشته باشند.

مبنای بیشتر تحقیقات حسابداری در زمینه کیفیت گزارشگری مالی بر این فرض استوار است که مدیران تصمیم‌گیرندگانی منطقی هستند و در تصمیم‌هایشان منافع اقتصادی

شخصی را در نظر می‌گیرند (نوتبوم^۴، ۲۰۱۸). اما ممکن است اولویت‌هایی بجز کسب منافع اقتصادی شخصی هم وجود داشته باشند. پژوهش حاضر به دنبال بررسی پیامد ایدئولوژی سیاسی محافظه‌کارانه در تصمیمات مربوط به گزارشگری مالی است.

فقدان پژوهش کافی در زمینه نگرش حسابداران درباره محافظه‌کاری و همچنین اهمیت ویژه‌ای که ایدئولوژی سیاسی محافظه‌کارانه به عنوان یک مشخصه رفتاری بر رفتار حرفه‌ای حسابداران دارد، این انگیزه را در نویسندگان این مقاله به وجود آورد تا موضوع ایدئولوژی سیاسی محافظه‌کارانه و رابطه آن با انتخاب رویه‌های حسابداری مبتنی بر ارزش منصفانه را مورد مطالعه قرار دهند. بنابراین پرسش اصلی این است که آیا رفتار حسابداران در تعیین ارزش منصفانه تحت تاثیر ایدئولوژی سیاسی محافظه‌کارانه قرار می‌گیرد؟

هدف نخست این پژوهش، سنجش و شناسایی میزان تمایل حسابداران به محافظه‌کاری است. هدف دوم پژوهش نیز بررسی رابطه بین که ایدئولوژی سیاسی محافظه‌کارانه با رفتار حسابداران در تعیین ارزش منصفانه دارایی‌های ثابت طبق نظر مدیریت و یا طبق ارزش ارقام مشابه می‌باشد.

۲- مبانی نظری و پیشینه

توسعه و تکامل حسابداری تحت تاثیر عوامل محیطی مختلفی قرار دارد که یکی از این عوامل مهم فرهنگ می‌باشد. فرهنگ در بردارنده اخلاقیات، مذهب، سیاست، نگرش‌ها و... می‌باشد. هافستد (۱۹۸۰) فرهنگ را برنامه‌ریزی جمعی از تفکراتی که اعضای یک گروه انسانی را از دیگران متمایز می‌کند، تعریف کرد. از آنجاییکه ارزش‌ها و عملکردهای حسابداری زیرمجموعه‌ای از ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی است (گری، ۱۹۸۸)، بنابراین می‌توان ارزش‌های حسابداری را از ارزش‌های فرهنگی استخراج کرد. نتایج پژوهش اوریج^۵ (۲۰۱۰) در بررسی رابطه‌ی ارزش‌های فرهنگی و افشای داوطلبانه اطلاعات اجتماعی در ۲۲ کشور، بیانگر آن بود که رابطه‌ی مستقیم و معنی‌داری بین افشای داوطلبانه اطلاعات اجتماعی و زیست محیطی و ارزش‌های فرهنگی وجود دارد. مدل گری مبنای مناسبی برای انجام پژوهش‌های بین فرهنگی در رشته حسابداری به وجود آورده است. او از ارزش‌های فرهنگی مطرح شده توسط هافستد مدلی برای اندازه‌گیری تاثیر فرهنگ بر حسابداری ارائه نمود. در حقیقت مدل گری رابطه علی بین ارزش‌های فرهنگی و عملکردهای حسابداری را به صورت نمودار زیر نشان می‌دهد.

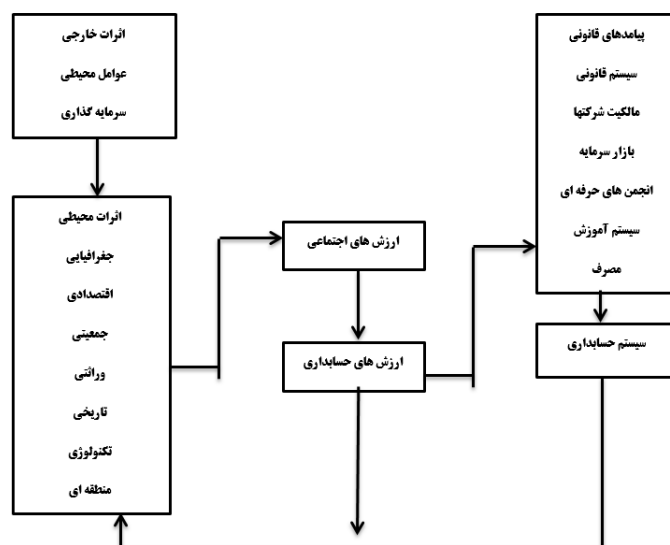
4- Notbohm

5- Oriji

1 - Jost

2- Block

3- Gray

سیاست‌های حسابداری می‌تواند در خدمت ایدئولوژی‌های گروه-های غالب اجتماعی در جامعه باشد و محل نزاع بین گروه‌های منافع مختلف قرار گیرد (آرنولد و همکاران^۵، ۱۹۹۴). ایدئولوژی سیاسی مجموعه‌ای در هم تنیده از نگرش‌ها و ارزش‌هایی درباره اهداف اجتماعی و چگونگی دستیابی به آنها به بهترین وجه می‌باشد (تدین^۶، ۱۹۸۷). گوپال^۷ و همکاران (۲۰۲۰) دریافتند در شرکت‌های خصوصی شده که همچنان از نظر سیاسی به دولت وابسته هستند، تقسیم سود نقدی بیشتر از سایر شرکت‌هاست. به عقیده آن‌ها ایدئولوژی سیاسی مدیران این گروه از شرکت‌ها همچنان متأثر از ایدئولوژی دولت است. نتایج بیسکوف^۸ و همکاران (۲۰۲۰) تاکید دارد که قانون‌گذاری در حسابداری متأثر از مداخله‌های سیاسی و ایدئولوژی سیاسی اعضای تدوین‌کننده استانداردهای حسابداری است. آن‌ها بر این نکته اشاره دارند همان‌گونه که سیاست‌گذاری‌های اقتصادی متأثر از ایدئولوژی سیاسی است، استانداردگذاری و سیاست‌گذاری در حسابداری نیز به همان اندازه تحت تاثیر ایدئولوژی سیاسی می‌باشد. دانشمندان روانشناسی سیاسی و علوم سیاسی به این نتیجه رسیده‌اند که رویکرد سیاسی افراد در طیفی از آزادی‌خواهی و محافظه‌کاری قرار دارد (جوست و همکاران، ۲۰۰۹). محافظه-کاری یک ایدئولوژی سیاسی است که هدف اصلی آن نگهداری جامعه و ارزش‌های موجود است. کانگ و همکاران^۹ (۲۰۰۴) نشان دادند رابطه‌ای مستقیم میان محافظه‌کاری اجتماعی و

این نمودار نشان می‌دهد که ارزش‌های حسابداری تحت تاثیر ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی است. جامعه‌شناسان معتقدند که هنجارهای اجتماعی بر تصمیم‌گیری و رفتارهای اقتصادی نظیر مصرف، تنظیم قراردادهای تجاری، سرمایه‌گذاری و امثالهم اثر گذار هستند. گری (۱۹۸۸) ابعاد ارزشی حسابداری را که می‌تواند برای تعریف فرهنگ حسابداری کشور، که خرده فرهنگی است در درون فرهنگ ملی بزرگتر، مورد استفاده قرار گیرد، شناسایی کرد. در حقیقت او روابط بین ابعاد فرهنگی هافستد و ابعاد ارزشی حسابداری خود را به تصویر کشید.

ارزش‌های حسابداری از ارزش‌های اجتماعی منحصر به فرد در هر کشور مشتق شده‌است. ارزش‌های حسابداری نیز بر سیستم حسابداری اثر می‌گذارد. ساندر^۱ (۲۰۰۵) اذعان دارد که هنجارهای اجتماعی در قضاوت و تصمیم‌گیری حسابداران و حسابرسان نقش با اهمیتی دارد. به عقیده مک گیر و همکاران^۲ (۲۰۱۲) هنجارها و ارزش‌های اجتماعی بر فعالیت شرکت‌ها تاثیرگذار است و مدیران شرکت‌ها برای جلوگیری از تحمیل هزینه و جریمه بر شرکت، مجبور هستند که در چارچوب این هنجارهای اجتماعی عمل کنند. عمر و همکاران^۳ (۲۰۱۲) نیز در پژوهش خود به تاثیر هنجارهای اجتماعی بر تصمیم‌گیری و قضاوت حسابرسان اشاره کردند.

ایدئولوژی در بالاترین سطح هنجارهای اجتماعی قرار دارد که بر روند انتخاب افراد تاثیر می‌گذارد (ماسون^۴، ۱۹۸۰).

⁶ - Tedin

⁷ - Goyal

⁸ - Bischof

⁹ - Kang et al.

¹ - Sunder

² - McGuire et al.

³ - Omer et al.

⁴ - Mason

⁵ - Arnold et al.

به اعتقاد سیزلویچ^۵ (۲۰۱۳) افراد شاغل در حرفه حسابداری رفتار خود را بر اساس فرهنگ اقتصاد ملی تنظیم می‌نمایند. در حقیقت رفتار حرفه‌ای آنان بازتابی از فرهنگ اقتصاد ملی است. به عقیده او تغییر در استانداردهای حسابداری ناشی از تفکر مردم آن کشور نیست بلکه ناشی از تغییر در سیستم مدیریتی و اقتصادی کشور است. تغییر در تدوین استانداردهای حسابداری از رویکرد مبتنی بر قواعد به رویکرد مبتنی بر اصول در تدوین استانداردهای حسابداری را می‌توان نمونه‌ای از آن دانست. ون دپول^۶ و همکاران (۲۰۰۹) به نقل از براتن و همکاران^۷ (۲۰۱۳) در پژوهش خود ضمن تاکید بر نقش سیستم قانون-گذاری و نظارت نشان دادند سیستم‌های نظارتی با کیفیت بالا، طبق استاندارد گزارشگری مالی بین‌المللی ارزش سرفقلمی را به گونه‌ای محافظه‌کارانه‌تری گزارش می‌کنند.

۳- روش شناسی پژوهش

این پژوهش با توجه به ماهیت، از نوع تحقیقات کاربردی است. هدف آن توسعه دانش و آگاهی زمینه ایدئولوژی سیاسی محافظه‌کارانه در حرفه حسابداری است. همچنین از نظر روش پیمایشی است. چارچوب نظری و پیشینه تحقیق از روش کتابخانه‌ای و جمع‌آوری داده‌ها و نتیجه نهایی، برای آزمون رد یا پذیرش فرضیه‌ها از طریق پرسش‌نامه انجام می‌شود. از آنجاییکه این تحقیق در یک محیط واقعی یعنی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار انجام شده است، جزو تحقیقات میدانی به شمار می‌آید.

جامعه آماری پژوهش حاضر کارشناسان، رئیس‌های حسابداری و مدیران مالی شاغل در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار می‌باشند و برای انتخاب نمونه آماری از روش نمونه‌گیری اتفاقی استفاده گردید، به نحوی که برای سهولت و آسانی کار از افرادی در نمونه مورد مطالعه استفاده گردید که در زمان مطالعه در دسترس بودند. برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران با فرض جامعه آماری نامعلوم استفاده شده است:

$$n = \frac{Z_{\alpha}^2 pq}{d^2}$$

در این فرمول:

n تعداد نمونه

$Z_{\frac{\alpha}{2}} = 1.96$ مقدار نرمال استاندارد یعنی

$P=q=0.5$

$d=0.1$

محافظه‌کاری حسابداری وجود دارد. به عبارتی دیگر در محیط-هایی با محافظه‌کاری فرهنگی بالا، تمایل به انتخاب رویه‌های حسابداری محافظه‌کارانه افزایش می‌یابد. میرت^۱ و همکاران (۲۰۲۰) به بررسی توسعه حرفه‌گرایی حسابداری در ایران پرداخته‌اند. آن‌ها عقیده دارند که ایدئولوژی لیبرالیسم گریز دولت، نقش عمده‌ای بعد از انقلاب اسلامی در توسعه حرفه حسابداری داشته است. آن‌ها دریافتند ایدئولوژی و هنجارهای ملی در تدوین استانداردهای حسابداری و توسعه‌ی حرفه، نقش اساسی دارند. فام^۲ (۲۰۱۹) طی تحقیقی نشان داد که ارقام صورت‌های مالی شرکت‌هایی که وابستگی سیاسی دارند، کمتر تحت تاثیر شرایط عدم اطمینان اقتصادی قرار می‌گیرند. به نظر آن‌ها وابستگی سیاسی مدیران آن شرکت‌ها باعث می‌شود تا در شرایط عدم اطمینان اقتصادی، هزینه حقوق صاحبان سهام افزایش پیدا نکند. هوتون^۳ و همکاران (۲۰۱۴) به مطالعه نقش ایدئولوژی بر تصمیم‌های مالی و عملیاتی شرکت‌ها پرداختند. بررسی‌ها نشان داد؛ بالا بودن سطح ایدئولوژی محافظه‌کارانه منجر به کاهش سرمایه‌گذاری در بخش تحقیق و توسعه شرکت‌ها می‌شود و همچنین در چنین نگرشی تمایل به حفظ پرداخت سودهای تقسیمی بالاتر وجود دارد. آنها در پژوهشی دیگر در سال ۲۰۱۵ مشاهده کردند واحدهای تجاری با مدیرانی با ایدئولوژی محافظه‌کارانه، قوانین اوراق بهادار و مالکیت دارایی‌ها را کمتر نقض می‌کنند. باقری و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهش خود رابطه میان محافظه‌کاری اجتماعی و مدیریت سود را مورد بررسی قرار دادند. رابطه‌ی مستقیم و مثبت میان سطح محافظه‌کاری اجتماعی و تمایل به مدیریت سود از نوع فرصت طلبانه حاکی از این بود که ارزش فرهنگی محافظه‌کاری موجب افزایش رفتارهای فرصت طلبانه در بیش‌نمایی و دستکاری در سود در راستای منافع شخصی می‌شود. پژوهشی دیگر توسط جیانگ^۴ و همکاران (۲۰۱۲) صورت گرفت که نشان داد تحلیل‌گران فروش که ایدئولوژی محافظه‌کارانه‌ای دارند در پیش‌بینی سود هم به نسبت هم‌تایان کمتر محافظه‌کار خود، بسیار محافظه‌کارانه عمل می‌کنند. نوتبوم و همکاران (۲۰۱۸) رابطه بین ایدئولوژی‌های شخصی مدیران و کیفیت گزارشگری مالی را بررسی کردند. نتایج پژوهش آنها حاکی از این بود که ارزش اقلام تعهدی اختیاری در واحدهای تجاری که مدیران آن دارای ایدئولوژی‌های محافظه‌کارانه هستند، کاهش می‌یابد.

⁵ - Cieslewicz
⁶ - Van de Poel
⁷ - Bratten et al.

¹ - Mihret
² - Pham
³ - Hutton
⁴ - Jiang

خود را با هر گویه بر اساس ساختار و طیف لیکرت از یک (خیلی زیاد قابل اتکا) تا هفت (خیلی زیاد غیر قابل اتکا) مشخص می‌نمایند.

۵- فرضیه‌های پژوهش

با توجه به مبانی نظری پیش گفته فرضیه‌های پژوهش به شرح ذیل مطرح می‌گردد:

فرضیه اول: ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه رابطه معنی داری با تعیین ارزش منصفانه دارایی‌های ثابت طبق نظر مدیریت واحد تجاری دارد.

فرضیه دوم: ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه رابطه معنی داری با تعیین ارزش منصفانه دارایی‌های ثابت طبق ارزش منصفانه ارقام مشابه دارد.

۶- یافته‌های پژوهش

۶-۱- نتایج آمار توصیفی

جدول شماره یک نشان می‌دهد که مقادیر میانه و میانگین به هم نزدیک است. از این رو می‌توان اظهار داشت که توزیع متغیرها نرمال می‌باشد. نتایج این جدول بیانگر آن است که میانگین ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه شرکت کنندگان این پژوهش تقریباً برابر با ۴۰/۳۱ می‌باشد. از آنجاییکه حداقل تمایل به محافظه کاری برابر ۱۰ و حداکثر آن ۶۰ می‌باشد، لذا می‌توان اظهار داشت که سطح ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه پاسخ دهندگان، بالای میانگین این عدد است.

جدول شماره ۲ آمار توصیفی هم ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخ دهندگان را نشان می‌دهد. از ۲۱۵ پرسشنامه جمع‌آوری شده تقریباً ۳۵٪ زن و بقیه مرد و بیشترین پاسخ‌دهندگان نیز دارای مدرک کارشناسی بودند.

تعداد نمونه آماری بدست آمده مطابق با فرمول بالا ۹۶ می‌باشد. در این پژوهش تعداد ۲۵۰ پرسش‌نامه میان پاسخ‌دهندگان به صورت تصادفی توزیع شد که از ۲۲۸ پرسش‌نامه دریافت شده در نهایت ۲۱۵ پرسش‌نامه قابل استفاده بوده و در تجزیه و تحلیل داده‌ها بکار گرفته شد. با توجه به قاعده حد مرکزی و نرمال بودن متغیرهایی که پرسشنامه، آنها را اندازه‌گیری می‌نماید، می‌توان اظهار داشت که این تعداد از پرسشنامه به عنوان نمونه آماری کافی است.

۴- متغیرهای پژوهش

در این پژوهش متغیر وابسته برآورد ارزش منصفانه و متغیر مستقل ایدئولوژی سیاسی محافظه کاری می‌باشد. همچنین متغیرهای تحصیلات، جنسیت و تجربه کاری از جمله متغیرهای کنترل در این پژوهش هستند.

برای اندازه‌گیری متغیر ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه از پرسش‌نامه اوقت^۱ (۲۰۱۳) استفاده شده است. این پرسش‌نامه شامل ۷ سؤال در طیف لیکرت ده گزینه‌ای می‌باشد. همچنین از پرسشنامه برینک و همکاران (۲۰۱۷) برای اندازه‌گیری انتخاب رویه‌های حسابداری مبتنی بر ارزش منصفانه استفاده شده است که شامل یک مطالعه موردی درباره انتخاب رویه‌های حسابداری ارزش منصفانه طبق استاندارد بین المللی گزارشگری مالی ۱۳ می‌باشد. در این پرسش‌نامه برای برآورد ارزش منصفانه دارایی ثابت در ترازنامه در دو سطح برآورد طبق نظر مدیریت شرکت و برآورد طبق ارقام مشابه دارایی، در نظر گرفته شده است. در نهایت از پاسخ‌دهندگان درباره انتخاب رویه‌های غیرمحافظه کارانه به منظور شناسایی دارایی ثابت به ارزش منصفانه سؤال شده است. پاسخ سؤالات نیز در یک طیف لیکرت هفت گزینه‌ای رتبه‌بندی می‌شود. بدین صورت که آزمودنی‌ها میزان موافقت

جدول شماره ۱- آمار توصیفی

شرح	ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه	تجربه کاری	برآورد ارزش منصفانه طبق نظر مدیریت	برآورد ارزش منصفانه طبق ارقام مشابه
تعداد مشاهدات	۲۱۵	۲۱۵	۲۱۵	۲۱۵
میانگین	۴۰/۳۱	۱۰/۷۸	۳/۶۶	۴/۸۲
میانه	۴۱	۹	۳	۵
انحراف معیار	۸/۷۵۸	۷/۲۳۶	۱/۲۸۶	۱/۰۹۴
حداقل	۱۰	۳	۱	۲
حداکثر	۶۰	۳۴	۷	۷

^۱ Everett

جدول شماره ۲- آمار توصیفی

وضعیت پاسخ دهندگان از نظر میزان تحصیلات			وضعیت پاسخ دهندگان از نظر جنسیت		
دانشجوی دکتری/دکتری	کارشناسی ارشد	دانشجوی کارشناسی ارشد	کارشناسی	مرد	زن
۳۴	۷۱	۳۲	۷۸	۱۴۰	۷۵

رابطه معنی داری وجود دارد. از این رو فرض صفر آماری یعنی H_0 رد و فرض مقابل آن یعنی فرض H_1 تأیید می گردد.

همچنین نتایج بیانگر آن است که جنسیت و تجربه کاری رابطه معنی داری با متغیر وابسته در دو حالت تعیین ارزش منصفانه دارایی ثابت طبق نظر مدیریت و ارزش ارقام مشابه ندارد. این در حالی است که تحصیلات رابطه معنی داری با آن‌ها دارد. به عبارتی هر چه سطح تحصیلات افزایش می یابد استفاده از نظر مدیریت در تعیین ارزش منصفانه نیز بیشتر می شود و بر عکس استفاده از ارزش ارقام مشابه کاهش می یابد.

برای ارزیابی صحت خط رگرسیون از آزمون آماری آنالیز واریانس استفاده شده است. این آزمون دارای آماره های F و سطح معنی داری می باشد. هم‌منطور که در جدول شماره ۳ مشاهده می شود، مقدار F در آزمون فرضیه های اول و دوم به ترتیب برابر با $۶/۷۵۸$ و $۵/۲۹۸$ همچنین سطح معنی داری آن برابر صفر می باشد. از این رو، آزمون فوق صحت و وجود خط رگرسیون را تأیید می نماید. همچنین ضریب تعیین (R^2) مدل رگرسیون، که نسبتی از واریانس بیان شده به کل واریانس را نشان می دهد، به ترتیب برای آزمون فرضیه اول و دوم برابر با $۱۴/۱۶$ و $۱۳/۸۲$ است. این عدد بیانگر آن درصد از تغییرات متغیر وابسته است که بر اساس تغییرات متغیر مستقل و کنترل مدل تعیین می شود و مابقی آن متاثر از سایر عواملی است که در پژوهش در نظر گرفته نشده است.

به منظور تشخیص وجود یا عدم وجود خود همبستگی بین مقادیر خطای مدل از آزمون دوربین-واتسون استفاده شده است. اگر آماره دوربین واتسون بین $۱/۵$ تا $۲/۵$ باشد نشانه عدم وجود خود همبستگی بین مقادیر خطای مدل است. در اینجا با توجه به جدول شماره ۳ مقدار آماره دوربین-واتسون به ترتیب $۱/۸۱۵$ و $۱/۷۴۶$ است که عدم وجود خود همبستگی را تأیید می کند. آزمون خود همبستگی میان متغیر مستقل و متغیرهای کنترل بر اساس تورم واریانس انجام می شود. هرگاه عامل تورم واریانس بیش از مقدار ۵ باشد این موضوع نشان می دهد خود همبستگی شدید میان متغیرهای مستقل و کنترل وجود دارد. از آنجاییکه مقدار عامل تورم واریانس برای تک تک متغیرهای مستقل و کنترل در آزمون فرضیه اول و دوم کمتر از ۵ است لذا خودهمبستگی میان متغیرهای مستقل و کنترل وجود ندارد.

۲-۶- آزمون فرضیه ها

در این بخش تأیید یا رد فرضیه های پژوهش از طریق آزمون رگرسیون خطی چند متغیره انجام می شود. نتایج آزمون فرضیه ها در جدول شماره ۳ نشان داده شده است.

۲-۶-۱- آزمون فرضیه اول: فرضیه اول پژوهش به صورت زیر بیان می شود:

H_0 : میان ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه و تعیین ارزش منصفانه دارایی های ثابت طبق نظر مدیریت واحد تجاری رابطه معنی داری وجود ندارد.
 H_1 : میان ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه و تعیین ارزش منصفانه دارایی های ثابت طبق نظر مدیریت واحد تجاری رابطه معنی داری وجود دارد.

در این جدول، برای فرضیه اول مقدار سطح معنی داری ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه برابر با $۰/۰۰۰$ یعنی کمتر از ۵ درصد می باشد. بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد، بین متغیر مستقل ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه و تعیین ارزش منصفانه دارایی های ثابت طبق نظر مدیریت واحد تجاری رابطه معنی داری وجود دارد. از این رو فرض صفر آماری یعنی H_0 رد و فرض مقابل آن یعنی فرض H_1 تأیید می گردد.

۲-۶-۱- آزمون فرضیه دوم: فرضیه دوم پژوهش به صورت زیر بیان می شود:

H_0 : میان ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه و تعیین ارزش منصفانه دارایی های ثابت طبق ارزش منصفانه ارقام مشابه رابطه معنی داری وجود ندارد.
 H_1 : میان ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه و تعیین ارزش منصفانه دارایی های ثابت طبق ارزش منصفانه ارقام مشابه رابطه معنی داری وجود دارد.

برای فرضیه دوم طبق نتایج جدول شماره ۳ مقدار سطح معنی داری ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه برابر با $۰/۰۰۰$ یعنی کمتر از ۵ درصد می باشد. بنابراین در سطح اطمینان ۹۵ درصد، بین متغیر مستقل ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه و تعیین ارزش منصفانه دارایی های ثابت طبق ارزش منصفانه ارقام مشابه

جدول شماره ۳- نتایج آزمون فرضیه‌ها

تعیین ارزش منصفانه دارایی ثابت طبق نظر مدیریت				تعیین ارزش منصفانه دارایی ثابت طبق ارزش ارقام مشابه			
ضرایب	آماره t	معنی داری	عامل تورم واریانس	ضرایب	آماره t	معنی داری	عامل تورم واریانس
عرض از مبدا	۷/۲۳۶	۷/۵۶۲	۰/۰۰۰				
ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه	-۰/۶۸۵	-۴/۴۹۸	۰/۰۰۰	۱/۰۶۵	۳/۹۸۷	۰/۰۰۰	۱/۰۸۴
تحصیلات	۱/۴۶۵	۲/۴۹۳	۰/۰۱۴	۱/۱۴۶	-۲/۱۸۲	۰/۰۱۹	۱/۰۹۶
جنسیت	-۰/۲۹۳	-۰/۴۴۷	۰/۶۵۵	۱/۱۵۷	-۰/۷۵۳	۰/۴۵۲	۱/۱۸۸
تجربه کاری	۰/۰۸۴	۰/۶۵۲	۰/۵۱۵	۱/۰۵۹	۰/۵۸۹	۰/۵۳۶	۱/۰۷۱
آماره F	۶/۷۵۸		۰/۰۰۰				
ضریب تعیین	۱۴/۱۶				۱۳/۸۲		
دوربین واتسن	۱/۸۱۵				۱/۷۴۶		

۷- نتیجه‌گیری و بحث

نتایج آزمون فرضیه اول و دوم بیانگر آن است که ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه رابطه منفی و معنی داری با تعیین ارزش منصفانه دارایی‌های ثابت طبق نظر مدیریت واحد تجاری و نیز رابطه مثبت و معنی داری با تعیین ارزش منصفانه دارایی ثابت طبق ارزش ارقام مشابه دارد. از سویی دیگر نتایج نشان داد تحصیلات رابطه معنی داری با تعیین ارزش منصفانه دارایی ثابت طبق نظر مدیریت و ارزش ارقام مشابه دارد. در حقیقت هر چه سطح تحصیلات افزایش می‌یابد استفاده از نظر مدیریت در تعیین ارزش منصفانه بیشتر می‌شود. این در حالی است که جنسیت و تجربه کاری رابطه معنی داری با متغیر وابسته تعیین ارزش منصفانه دارایی ثابت طبق نظر مدیریت و ارزش ارقام مشابه ندارند.

بر اساس نتایج بدست آمده هرچه سطح ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه ارتقاء یابد در آن صورت تعیین ارزش منصفانه دارایی‌های ثابت طبق نظر مدیریت واحد تجاری کاهش و برعکس تعیین ارزش منصفانه دارایی ثابت طبق ارزش ارقام مشابه افزایش می‌یابد. این نتایج منطبق با نتایج کانگ و همکاران (۲۰۰۴) می‌باشد. یافته‌های آنها بر این نکته تاکید داشت که با افزایش سطح محافظه کاری، استفاده از رویه‌های حسابداری محافظه کارانه بیشتر می‌شود. نوتبوم و همکاران (۲۰۱۸) نیز در پژوهش خود در بررسی رابطه بین ایدئولوژی‌های شخصی مدیران و کیفیت گزارشگری مالی به این نتیجه رسیدند که ارزش ارقام تعهدی اختیاری در واحدهای تجاری که مدیران آن دارای ایدئولوژی‌های محافظه کارانه هستند، کاهش می‌یابد. در حقیقت وقتی مدیران یک شرکت دارای ایدئولوژی‌های محافظه کارانه‌ای هستند، کیفیت گزارشگری مالی بالاتر می‌رود. محافظه کاری یک ایدئولوژی سیاسی است. ایدئولوژی در بالاترین سطح هنجارهای اجتماعی

قرار دارد که بر روند انتخاب افراد تاثیر می‌گذارد. از این رو محافظه کاری به عنوان یکی از هنجارهای اجتماعی می‌تواند بر رفتار افراد در حرفه حسابداری اثر گذار باشد. یکی از مشخصه‌های فرهنگی جوامع، محافظه کاری می‌باشد. ارزش‌ها و عملکردهای حسابداری زیرمجموعه‌ای از ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی است و می‌توان ارزش‌های حسابداری را از ارزش‌های فرهنگی استخراج کرد. بنابراین می‌توان اظهار داشت عوامل محیطی همچون فرهنگ بر رویه‌های حسابداری اثرگذار است. با توجه به تغییرات اخیر استانداردهای حسابداری ایران و حرکت به سوی گزارشگری مالی بین المللی، انتظار می‌رود استفاده از ارزش منصفانه فراگیر شود. در حسابداری مبتنی بر ارزش منصفانه رویه‌ای که برای اندازه‌گیری دارایی‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد بر سود گزارش شده شرکت که توسط تحلیل‌گران و سرمایه‌گذاران برای ارزیابی شرکت مورد استفاده قرار می‌گیرد، تاثیر می‌گذارد. در حقیقت پارامترهای مربوط به کیفیت گزارش‌های مالی پیامدهای اقتصادی مهمی برای سرمایه‌گذاران خواهد داشت. عوامل مختلفی می‌تواند کیفیت اندازه‌گیری ارزش منصفانه و نیز کیفیت قضاوت حسابرسان را تحت الشعاع قرار دهد. با آگاهی به تاثیر ایدئولوژی محافظه کاری بر انتخاب رویه‌ها و کیفیت گزارش‌ها، حسابرسان بر اساس نتایج این پژوهش، می‌توانند با بررسی سطح ایدئولوژی سیاسی محافظه کارانه مدیران، ارزیابی ریسک خود را بهبود ببخشند. پیشنهاد می‌شود قانون‌گذاران، سرمایه‌گذاران، اعضای کمیته حسابرسی و حسابرسان نیز در راستای قانون‌گذاری برای نظارت و بهبود کیفیت گزارش‌های مالی، تاثیر ارزش‌های فرهنگی و ایدئولوژی سیاسی بر تصمیم‌گیری‌های اقتصادی را هم در نظر بگیرند.

از محدودیت اصلی این پژوهش، می‌توان به محدودیت ذاتی پرسش‌نامه در جمع آوری داده‌ها اشاره نمود. طبق این محدودیت، ممکن است پاسخ‌دهندگان در زمان پاسخگویی به

- * Everett J. (2013) The 12 Item Social and Economic Conservatism Scale (SECS). *PLoS ONE* 8(12): e82131. doi:10.1371/journal.pone.0082131
- * Ezzamel, M., Xiao, J. Z., & Pan, A. (2007). Political ideology and accounting regulation in China. *Accounting, Organizations and Society*, 32(7-8),
- * Gray, S.J., (1988) Towards a Theory of Cultural Influence on the Development of Accounting Systems Internationally, *Abacus*, Vol. 24, PP.1-15
- * Goyal, A., Jategaonkar, S.P., Muckley, C.B., (2020) Why do privatized firms pay higher dividends? *Journal of corporate Finance*, Vol.60 PP.1-19
- * Hutton I, Jiang D, Kumar A (2014) Republican managers and corporate policies. *J Financ Quant Analysis* 49:1279-1310
- * Hutton I, Jiang D, Kumar A (2015) Political values, culture, and corporate litigation. *Manag Sci* 61:2905-2925
- * Jiang D, Kumar A, Law K (2012) Republican equity analysts. Working Paper, University of Texas Joe VC (1974) Personality correlates of conservatism. *J Soc Psychol* 93:309-310
- * Joe VC, Jones RN, Ryder S (1977) Conservatism, openness to experience, and sample bias. *J Pers As*
- * Jost JT (2006) The end of the end of ideology. *Am Psychol* 61:651-670
- * Jost, J. T., Federico, C. M., Napier, J. L. 2009 "Political ideology: Its structure, functions, and elective affinities." *Annual Review of Psychology*, 60: 307-337.
- * Kang, Tony; Lee, Lian Fen; NG, Tee Yong Jeffrey; and Tay, Joanne, Siok Wan. The Impact of Culture on Accounting Choices: Can Cultural Conservatism Explain Accounting Conservatism?. (2004). Fourth Asia Pacific Interdisciplinary Research in Accounting Conference. Research Collection School Of Accountancy. Available at: http://ink.library.smu.edu.sg/soa_research/275
- * Mason, R. O. (1980). Discussion of 'The Roles of Accounting in Organizations and Society'. *Accounting, Organizations and Society*, 5(1), 29-30.
- * McGuire, S.T., Omer, T.C., and Sharp, N.Y. (2012) The Impact of Religion on Financial Reporting Irregularities. *The Accounting Review* 87 (2): 645-673.
- * Mihret, D.G Mirshekary, S., Yafthian, A., (2020) Accounting professionalization, the state, and transnational capitalism: The case of Iran, *Accounting, organizations and society*, vol. 82, pp. 1-16,
- * Notbohm, M., Campbell, K., Smedema, A. R., & Zhang, T. (2018). Management's personal ideology and financial reporting quality. *Review of Quantitative Finance and Accounting*.
- * Omer, T. C., Sharp, N. Y., & Wang, D. (2012). Do local religious norms affect auditors' going concern decisions? Working paper. Texas A&M University.
- * Orij, R. (2010). Corporate social disclosures in the context of national cultures and stakeholder theory. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 23(7) 868-889.

سوالات پرسش‌نامه دقت کافی نداشته باشند و یا آنکه شرایط، حالات و روحیات آنها تحت تأثیر شرایط محیطی طوری تغییر کند که پاسخ‌ها را به درستی درک نکنند؛ که این موارد خارج از کنترل محقق می‌باشد. محدودیت دیگر این پژوهش مربوط به نمونه‌گیری اتفاقی است که نمونه انتخاب شده به این روش اغلب نمی‌تواند معرف واقعی جامعه باشد و نتایج حاصل از آن را به جامعه تعمیم داد.

فهرست منابع

- * باقری؛ منصور، بنی مهد، بهمن، نیکومرام؛ هاشم، (۱۳۹۵)، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت سال نهم / شماره بیست و نهم.
- * سلیمانی امیری، غلامرضا، جعفری نسب کرمانی، ندا. (۱۳۹۵). چالش‌های حسابرسی ارزش‌های منصفانه و سایر برآوردها. *پژوهش حسابداری*. 6(4), 128-144.
- * گل محمدی، مریم؛ رحمانی، علی؛ ۱۳۹۷، شناسایی چالش‌های فنی به کارگیری ارزش منصفانه در گزارشگری مالی ایران: با تأکید بر الزامات IFRS13، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۵(۳)، ۳۷۸-۴۱۴.
- * محمدی اصل، عباس (۱۳۸۵) محافظه‌کاری به مثابه منش (روان‌شناسی اجتماعی محافظه‌کاری) خردنامه همشهری شماره ۹.
- * Arnold, P., & Hammond, T. (1994). The role of accounting in ideological conflict: Lessons from the South African divestment movement. *Accounting, Organizations and Society*, 19(2), 111-126.
- * Bischof, J., Daske, H., & Sextroh, A. C. J. (2020). Why Do Politicians Intervene in Accounting Regulation? The Role of Ideology and Special Interests, *Journal of Accounting Research*, vol. 58, issue 3, 589-642
- * Block, J., & Block, J. H. (2006). Nursery school personality and political orientation two decades later. *Journal of Research in Personality*, 40(5), pp. 734-749
- * Bratten, B., Gaynor, L. M., McDaniel, L., Montague, N. R., & Sierra, G. E. (2013). The Audit of Fair Values and Other Estimates: The Effects of Underlying Environmental, Task, and Auditor-Specific Factors. *AUDITING: A Journal of Practice & Theory*, 32(Supplement 1), 7-44.
- * Brink, G.A., Tang, F., and Yang, L., (2017) The effects of social influence pressure source and reporting consequence on financial statement preparers' fair value estimate choices, *International Journal of Behavioural Accounting and Finance* 6(2), pp. 168-187
- * Cieslewicz, J. K. (2013) Relationships between national economic culture, institutions, and accounting: Implications for IFRS, *Critical Perspectives on Accounting*, Forthcoming

- * Pham, A.V., (2019) Political risk and cost of equity: The mediating role of political Connections, *Journal of Corporate Finance*, Vol.56 : 64-86
- * Sunder, S. (2005). Minding our manners: Accounting as social norms. *The British Accounting Review*, 37(4), 367–387.
- * Tedin, K. L. 1987 “Political ideology and the vote.” *Research in Micropolitics*, 2: 63–94.

Accounting Knowledge & Management Auditing
Vol. 11/ No. 42/ Summer 2022

Conservative political ideology and the choice of fair value-based accounting procedures

Saeid Abdi

Department of Accounting, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran

Keyhan Azadi

Department of Accounting, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran
(Corresponding Author)

Sina Kheradyar

Department of Accounting, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran

Ali Bayat

Department of Accounting, Zanjan Branch, Islamic Azad University, Zanjan, Iran

Abstract

The purpose of this paper is to examine the relationship between conservative political ideology and the selection of fair value based accounting procedures. The theoretical foundations of the present study have been collected through library studies and instrument for data collection is questionnaire. The statistical population consisted of experts, accounting directors and financial managers working in companies listed on the stock exchange. The research hypotheses were analyzed using data collected from 215 questionnaires and tested based on correlation method and through multivariate regression. The results show that conservative political ideology has a negative and significant relationship with determining the fair value of fixed assets according to the management of the business unit, however, the relationship between conservative political ideology and the determination of the fair value of fixed assets according to the value of similar items is direct and meaningful. Evidence also shows that as education levels increase, the use of management opinion in determining fair value increases.

Keywords: Conservative political ideology, Fair value.